

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

2016

Anna Šmidáková

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Hudební katedra

Henryk Pachulski a jeho Album pro mládež op. 23

Bakalářská práce

Autor   Anna Šmidáková
Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor: Hra na nástroj a sólový zpěv se zaměřením na vzdělávání
                                  Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: MgA. Lenka Hejnová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Anna Šmidáková
Studium:	P131369
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Hra na nástroj a sólový zpěv se zaměřením na vzdělávání, Bc. učitelství - všeobecný základ
Název bakalářské práce:	a) Závěrečný bakalářský koncert - klavír b) Henryk Pachulski a jeho klavírní skladby pro mládež op. 23
Název bakalářské práce A):	a) Bachelor's Final Concert - Piano b) Henryk Pachulski and his Piano Album for Youth op. 23

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Závěrečná bakalářská práce je složena ze dvou částí. A) První část je tvořena sólovým koncertním výkonem, jehož předpokladem je vysoká úroveň technických dovedností studenta. Koncertní vystoupení má na základě vhodně zvolené dramaturgie prezentovat interpretační kvality diplomanta, jeho schopnost adekvátního stylového přístupu k interpretaci jednotlivých skladeb. B) Ke koncertnímu výkonu se váže druhá, teoretická část v rozsahu cca 20 - 30 stran. Téma druhé části je věnováno osobnosti Henryka Pachulského a jeho klavírním skladbám instruktivního charakteru se zaměřením na Album pro mládež. Součástí práce bude zpracování životopisných údajů a stručná charakteristika jeho klavírního díla. Hlavním cílem bude pedagogicko - interpretační analýza skladeb obsažených v Albu pro mládež od H. Pachulského.

PACHULSKI, H. Album pour la jeunesse. Moskva, 1906. ŽITOMIRSKIJ, D. Ruští skladatelé konce XIX. Století a začátku XX. Století: s dodatkem o sovětské hudbě TVRDOŇ, J. Ruská hudba encyklopedicky

Garantující pracoviště: Hudební katedra,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. Michal Chrobák
MgA. Lenka Hejnová, Ph.D.

Oponent: MgA. Jaroslava Staňková, Ph.D.
MgA. Jaroslava Staňková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.1.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 6. 2016

Poděkování

Ráda bych poděkovala MgA. Lence Hejnové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Anotace

ŠMIDÁKOVÁ, Anna. *Henryk Pachulski a jeho klavírní skladby pro mládež op. 23*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 57 s. Bakalářská práce.

Tématem bakalářské práce je osobnost a klavírní tvorba Henryka Pachulského a rozbor jeho *Alba pro mládež op. 23*. První část práce popisuje život a tvorbu skladatele. Druhá část je zaměřena na pedagogicko-interpretáční rozbor *Alba pro mládež op. 23*. Práci doplňují přílohy, ve kterých je uveden notový materiál a seznam klavírních skladeb.

Klíčová slova:

Henryk Pachulski, Album pro mládež op. 23, ruská hudba, klavír

Annotation

ŠMIDÁKOVÁ, Anna. *Henryk Pachulski and his Piano Album for Youth op. 23*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016. 57 pp. Bachelor Degree Thesis.

The theme of this bachelor thesis is a personality and a piano works of Henryk Pachulsky and an analysis of his *Piano Album for Youth op. 23*. The first part describes composer's life and works. The second part is focused on teaching and interpretative analysis of his *Piano Album for Youth op. 23*. The thesis is enriched by attachments. These contain music sheet and a list of piano pieces.

Keywords:

Henryk Pachulski, Piano Album for Youth op. 23, Russian music, piano

Obsah

Úvod	11
1 Společensko-historické pozadí	12
2 Henryk Pachulski	14
3 Tvorba Henrika Pachulského	15
4 Album pro mládež op. 23	18
4.1 První sešit	19
4.1.1 Dans la chapelle – V kapli	19
4.1.2 Fugue à deux voix – Fuga pro dva hlasy	21
4.1.3 Morceau canonique – Kanonický kousek	23
4.1.4 Un peu de Rêves – Trocha snů	25
4.1.5 Aveu intime – Intimní zpověď	27
4.1.6 Chant des moissonneuses – Píseň ženců	29
4.1.7 Petite étude – Malá etuda	30
4.1.8 Scherzino - Malé scherzo	32
4.2 Druhý sešit	35
4.2.1 Choral dorique – Dórský chorál	35
4.2.2 Le même choral figuré – Figurovaný tentýž chorál	36
4.2.3 Près de la source, en forme d'étude – Poblíž pramene, ve formě etudy	37
4.2.4 Chant des mendiants, chant populaire polonais – Píseň žebráků, známá polská píseň	39
4.2.5 Fragment – Úryvek	41
4.2.6 Petite valse – Malý valčík	43
4.2.7 Point d'orgue – Koruna	45
4.2.8 Récréation – Rekrece/Oddech	46
Závěr	48
Použité informační zdroje	49
Seznam příloh	50

Úvod

Osobnost Henryka Pachulského není v hudebních a pedagogických kruzích známa natolik, abychom mohli k proniknutí do života a díla tohoto skladatele, klavíristy a pedagoga v jedné osobě, použít běžně používané vzdělávací a informační materiály. Přesto v proudu času neupadl zcela v zapomnění a jeho hudební a pedagogické dědictví je dodnes přijímáno a docenováno. Cílem mé bakalářské práce je seznámit čtenáře s tímto hudebním skladatelem a jeho dílem.

První část pojednává o životě Henryka Pachulského a jeho tvorbě, která obohatila ruskou hudbu. Vzhledem k nedostatečnému množství informací z českých hudebně-historických materiálů bylo čerpáno především z cizojazyčných zdrojů. Při analyzování jeho tvorby jsem pracovala s notovým materiálem a dostupnými nahrávkami jeho skladeb, které mi umožnily nahlédnout do autorova kompozičního stylu.

Druhá část mé práce obsahuje pedagogicko-interpretací rozbor sbírky *Album pro mládež op. 23*, který je obohacen o notové ukázky. Cílem rozboru je poukázat na toto zapomenuté dílo, které má svou hodnotu a je přínosné pro klavírní výuku.

1 Společensko-historické pozadí

V době, kdy Henryk Pachulski rostl a vzdělával se, již světem kráčelo mnoho významných hudebníků a skladatelů. Mnozí byli na konci svého životního běhu – na evropské půdě to byli například Hector Berlioz¹, Richard Wagner², Bedřich Smetana³, Franz Liszt⁴, jiní byli v plném proudu tvořivosti: Johannes Brahms⁵, Giuseppe Verdi⁶, Antonín Dvořák⁷, a jistě ne jeden z nich přispěl k rozvoji Henrykovy lásky k hudbě.

Doba vzdělávání v Polsku byla Henryku Pachulskému velikým přínosem. Polsko šlo v proudu času s dobou, nebylo odříznuto od vlivů okolních zemí. Aktuální politické a společenské dění v 19. století navíc přispělo k tomu, že vzrostlo národní uvědomění, které tak dopomohlo k vývoji další skladatelské činnosti na území Polska. Henryk Pachulski začal hudbu poznávat v době, kdy byl již polský mistr Fryderyk Chopin mrtev. Avšak mnoho výborných hudebníků stále drželo v bdělosti polský hudební život, byli to například Stanisław Moniuszko⁸, Rudolf Strobl⁹, Mieczysław Karłowicz¹⁰, Władysław Żeleński¹¹ a Karol Szymanowski^{12, 13}. Stanisław Moniuszko, Robert Strobl a Władysław Żeleński navíc Henrykovi Pachulskému pomáhali pronikat do tajů hudby – byli mu výbornými pedagogy¹⁴.

Rusko, kde Henryk Pachulski později v pokročilých studijních a skladatelských letech našel útočiště, bylo prosperující zemí hudby. Objevilo se zde mnoho vynikajících pedagogů, pianistů, vzrostlo národní uvědomění a pominula dřívější naprostá nadvláda vlivů Itálie. V 19. století se objevila řada výborných hudebníků, kteří ovlivnili nejen nastupující generaci

---

¹ Hector Berlioz (1803-1869) – významný francouzský hudební skladatel

² Richard Wagner (1813-1883) – významný německý hudební skladatel

³ Bedřich Smetana (1824-1884) – český významný hudební skladatel a dirigent

⁴ Franz Liszt (1811-1886) – rakousko-uherský klavírní virtuóz a hudební skladatel

⁵ Johannes Brahms (1833-1897) – významný německý hudební skladatel, klavírista, dirigent

⁶ Giuseppe Verdi (1813-1901) – italský hudební skladatel

⁷ Antonín Dvořák (1841-1904) – významný český hudební skladatel

⁸ Stanisław Moniuszko (1819-1872) – významný polský hudební skladatel a pedagog

⁹ Rudolf Strobl (1831-1915) – polský pianista a pedagog

¹⁰ Mieczysław Karłowicz (1876-1909) – polský hudební skladatel

¹¹ Władysław Żeleński (1837-1921) – polský hudební skladatel, dirigent, pianista a pedagog

¹² Karol Szymanowski (1882-1937) – polský hudební skladatel a pedagog

¹³ ČERNUŠÁK, Gracian a kol. *Dějiny evropské hudby*. Praha: PANTON, 1964. s. 322-323, 370-372

¹⁴ CHECHLINSKA, Zofia: *Pachulski, Henryk*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/20652>

skladatelů.¹⁵ Byli to skladatelé jako Michail Ivanovič Glinka¹⁶, Anton Rubinštejn¹⁷, autoři tzv. Novoruské školy¹⁸, dále Petr Iljič Čajkovskij¹⁹, který sjednotil místní folklór s vyspělým evropským kompozičním myšlením, dále jeho následovníci Sergej Vasiljevič Rachmaninov²⁰ a Alexander Konstantinovič Glazunov²¹. Také se zde na přelomu století začaly objevovat novátorské skladatelské počiny, dopomohli tomu autoři jako Alexandr Nikolajevič Skrjabin²², Igor Stravinskij²³ a Sergej Prokofjev²⁴.²⁵

Právě tyto země se staly živnou půdou pro tvorbu Henryka Pachulského.

---

¹⁵ ČERNUŠÁK, Gracian a kol. *Dějiny evropské hudby*. Praha: PANTON, 1964. s. 307-322, 372-377

¹⁶ Michail Ivanovič Glinka (1804-1857) – ruský hudební skladatel

¹⁷ Anton Rubinštejn (1829-1894) – významný ruský pianista, skladatel a dirigent

¹⁸ Nazývání také „Mocná hrstka“. Byli to autoři: Milij Alexijevič Balakirev (1837-1910), ruský hudební skladatel, dirigent, pedagog a pianista, Alexandr Porfirjevič Borodin (1833-1887), ruský hudební skladatel, Modest Petrovič Musorgskij (1839-1881, ruský hudební skladatel a pianista), Nikolaj Andrejevič Rimskij-Korsakov (1844-1908), ruský hudební skladatel a dirigent a César Antonovič Kjuj (1835-1918), ruský skladatel

¹⁹ Petr Iljič Čajkovskij (1840-1893) – významný ruský hudební skladatel, dirigent

²⁰ Sergej Vasiljevič Rachmaninov (1873-1943) – významný ruský hudební skladatel, pianista a dirigent

²¹ Alexander Konstantinovič Glazunov (1865-1936) – ruský dirigent, hudební skladatel a pedagog

²² Alexandr Nikolajevič Skrjabin (1872-1915) – významný ruský hudební skladatel a pianista

²³ Igor Stravinskij (1882-1971) – významný ruský hudební skladatel

²⁴ Sergej Prokofjev (1891-1953) – významný ruský hudební skladatel, pianista a dirigent

²⁵ SMOLKA, Jaroslav a kol. *Dějiny hudby*. Vyd. 1. Brno: Togga ve spolupráci s Českým hudebním fondem, 2001. s. 413-415, 451-457, 512, 532-536, 545-547

2 Henryk Pachulski

Henryk Pachulski se narodil manželům Pachulským 4. října 1859²⁶ v polském městečku Łazy, které se nachází v okrese Siedlce. Většinu života však pobýval na ruské půdě. O rodičích není známo, že by se sami hudbě věnovali, přesto je to právě Henrykův otec Albert, který se zasloužil o to, že v hudebních sférách jeho syn navázal přátelství, která ho později ovlivnila. Albert Pachulski byl povoláním lesník, který dohlížel na pozemky Naděždy von Meck - známé ruské mecenášky, která podporovala práci takových skladatelů, jako byli například Petr Iljič Čajkovskij (se kterým Henryk Pachulski později nějakou dobu spolupracoval), Nikolaj Rubinstein²⁷, nebo Claude Debussy²⁸. Zaměstnancem Naděždy von Meck byl rovněž Henrykův bratr Władysław, který působil v domě jako hudebník a sekretář. Vazby s rodinou této mecenášky rodina Pachulských stvrdila v roce 1889, kdy si Władysław za svou manželku vybral dceru Naděždy, Juliu. Henryk Pachulski byl během let, kdy pobýval v Rusku, znám také jako Genrikh Albertovich Pachulsky.

Hudebně bohatý život Henryka Pachulského začínáme sledovat od chvíle, kdy započal svá studia na varšavském Hudebním institutu. Pod vedením Rudolfa Strobla, polského pianisty, publikujícího a uznávaného pedagoga, Henryk získal cenné rady ve hře na klavír. Vzdělání v harmonii a kontrapunktu se mu dostalo od Stanisława Moniuszka a Władysława Żeleńskiego.

Časem i on sám pocítil podporu ze strany Naděždy von Meck. V roce 1880 nastoupil na moskevskou konzervatoř, kde se před ním otevřely dveře k novým rozhledům a zkušenostem. Ve hře na klavír nastoupil do třídy Pavla Pabsta²⁹ a Nikolaje Rubinsteina. V kontrapunktu se dále vzdělával u Antona Arenského³⁰.

Ihned po dokončení studia byl jmenován roku 1886 profesorem klavíru na moskevské konzervatoři. Kromě pedagogické dráhy se vytvořil také prostor pro jeho bohatou kompoziční činnost.

Henryk Pachulski zemřel v Moskvě roku 1921.³¹

---

²⁶ Datum narození Henryka Pachulského se v mnoha zdrojích uvádí chybně.

²⁷ Nikolaj Rubinstein (1835-1881) – ruský hudební skladatel, pianista, pedagog

²⁸ Claude Debussy (1862-1918) – významný francouzský hudební skladatel

²⁹ Pavel Pabst (1854-1897) – ruský pianista, hudební skladatel a pedagog

³⁰ Anton Arenskij (1861-1906) – ruský skladatel, pianista a dirigent

³¹ CHECHLINSKA, Zofia: *Pachulski, Henryk*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/20652>

3 Tvorba Henryka Pachulského

Ve schopného, osobitého skladatele rostl díky dobrému pedagogickému vedení a své vlastní iniciativě prohlubovat své znalosti. Jeho díla jsou ovlivněna pracemi Antona Arenského³², Antona Rubinštejna³³ a virtuózními kusy Franze Liszta. Dochované prameny³⁴ nás rovněž informují o kontaktu a úzké hudební spolupráci Henryka Pachulského s Petrem Iljičem Čajkovským. Henryk Pachulski vytvořil vynikající zpracování několika Čajkovského děl pro čtyřruční klavír. Díky úzké profesní spolupráci obdržel od Petra Iljiče Čajkovského mnoho podrobných rad ke své skladatelské práci. S určitostí však nejsou výše zmínění skladatelé jedinými, kteří dopomohli tvarovat vyhraněný skladatelský styl Henryka Pachulského.

Odkaz, který Henryk Pachulski v klavírní literatuře zanechal, je bohatý, a to nikoli co se týká množství, ale především co do rozmanitosti jeho skladeb. Není náročné nalézt u Henryka Pachulského snadné skladby bohaté na krásné harmonie, nebo naopak náročné virtuózní kusy. Součástí jeho hudebního odkazu je 29 opusových čísel³⁵, kde se setkáváme s čistě klavírní tvorbou a několika orchestrálními kusy^{36,37}.

Tyto orchestrální kusy zabírají jen zlomek části celého jeho kompozičního díla. Jsou jimi: *Suite en quatre parties pour orchestre op. 13*, *Marche solennelle pour grand orchestre op. 15*, jenž je přepracováním dřívější verze pro sólový klavír a *Méditation for string orchestra op. 25*. Henryk Pachulski, stejně jako jiní skladatelé, využívá zvukových možností romantického orchestru, což je zvláště znát v *Suite en quatre parties pour orchestre op. 13*, kde nechává plynout dlouhé, táhlé melodie, které jsou typické zvláště pro jeho dobrého přítele Petra Iljiče Čajkovského.

---

³² TVRDOŇ, Jozef. *Ruská hudba encyklopedicky*. 1978, s. 12. Vysokoškolské skriptá. Univerzita Komenského v Bratislave. Filozofická fakulta.; ŽITOMIRSKIJ, Daniel Vladimirovič. *Ruští skladatelé konce XIX. a začátku XX. století s dodatkem o sovětské hudbě*. Překlad Emil Holý. 1. vydání. Plzeň: Nakladatel Theodor Mareš, 1947. s. 22-23; BROWN, David: *Arensky, Anton Stepanovich*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/01210>

³³ TVRDOŇ, Jozef. *Ruská hudba encyklopedicky*. 1978, s. 137-139. Vysokoškolské skriptá. Univerzita Komenského v Bratislave. Filozofická fakulta.; LAPŠIN, Ivan. *Ruská hudba – Profily skladatelů*. Překlad Žofie Pohorecká. 1. autorizované vydání. Praha: Vydavatelství za svobodu, 1947. s. 107-114;

³⁴ Je známa korespondence mezi Henrykem Pachulským a Petrem Iljičem Čajkovským. Dopisy datované 1886-1890 jsou uloženy v muzeu Petra Iljiče Čajkovského v Klinu, kde Čajkovskij strávil určité období svého života.

³⁵ Příloha č. 2

³⁶ Výjimku tvoří 2 *Romances for mezzo-soprano op. 14*, které jsou jeho jediným vokálně-instrumentálním dílem.

³⁷ IMSLP – Petrucci Music Library. Pachulski, Henryk [online]. [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: http://imslp.org/wiki/List_of_works_by_Henryk_Pachulski

Klavírní tvorba je rozmanitější. Zahrnuje skladby charakterově různorodé, náročné i snazší. V Pachulského klavírních skladbách se často setkáváme s použitím alterací a vybočením z tónin, které umocňují harmonicky netradiční autorův rukopis. Zvukem a charakterem se některá jeho díla podobají dílům hudebních mistrů, kterými jsou například Franz Liszt a Edward Grieg. Poznáváme to například ve *Fantaisii for piano and orchestra op. 17*, kde se setkáváme s podobnou orchestrální instrumentací, stylem kompozice i použitou harmonií jako ve skladbách Edwarda Griega. Inspiraci pro virtuozy a brilanci Henryk Pachulski našel v díle Franze Liszta. Jistý skladatelský podnět pro tvorbu Henryka Pachulského můžeme rovněž sledovat v díle jeho polského předchůdce Fryderyka Chopina. Pachulského *Polonaise op. 5*, *Valse mélancolique op. 24* a několik preludií³⁸, která ve svém odkazu zanechal, se v náznacích podobají a snaží se přiblížit ke stylu Fryderyka Chopina. Henryk Pachulski se také ve své tvorbě často obrací ke starým formám, což budeme sledovat i dále při rozboru *Alba pro mládež op. 23*.

Mezi náročnějšími skladbami, často až virtuózními kusy nacházíme: *Variations on an original theme op. 1*, *2 Pièces for piano op. 2 (Morceau de fantaisie, Fantasiestück a Intermezzo)*, *2 Concert Etudes op. 7*, *6 Preludes op. 8*, dvě klavírní sonáty (*Piano sonata op. 10, no. 1 a Piano sonata op. 27, no. 2*), *Tocatta op. 19*, *4 Preludes op. 21*, či virtuózní *Esquisse op. 24*. Ve výčtu Pachulského skladeb rovněž nalezneme tři skladby pro klavír a violoncello (*3 Pieces for piano and cello op. 4*).

Mezi méně náročné skladby, u kterých se nachází i možnost zařadit je do repertoárů žáků druhého cyklu základní umělecké školy, nebo studentů prvních ročníků konzervatoří, patří například *Trois pièces pour piano op. 22 (Moment musical, Prélude a Valse-Caprice)*, *Deux pièces op. 20 (Thème varié, Pastorale à l'antique)*, *Kanonische studien op. 26*, kde každá z osmi částí je založena na konkrétním intervalu – na primě, sekundě, tercii, kvartě, kvintě, sextě, septimě a oktávě, dále *Phantastische Märchen op. 1* zahrnující osm kusů, také některé části *Feuilles d'album for piano op. 16* a mladším hudebníkům je věnováno *Album pro mládež op. 23*.

Sbírky skladeb pro mládež jsou nejvolnější cyklickou formou, protože mezi zařazenými skladbami nebývá užší souvislost. V klavírní literatuře se s takovými sbírkami často setkáváme. Nalezneme je mezi díly známých autorů, jako jsou například Petr Iljič Čajkovskij (*Album pro mládež op. 39*), Robert Schumann (*Album pro mládež op. 68*), Dmitrij Kabalevskij (*Album pro mládež*), Béla Bartók (*Dětem, Mikrokosmos*), ale i mezi autory méně

---

³⁸ Příloha č. 2

známými, jejichž skladby se tak často na základních uměleckých školách nehrají, jsou jimi například: Viktor Kosenko (*Dětské kusy*), nebo Aleksandr Gedike (*50 snadných kusů pro klavír op. 46, 20 malých skladeb pro začátečníky op. 6*).

4 Album pro mládež op. 23

Ačkoli se v Pachulského odkazu setkáváme s některými méně náročnými skladbami, *Album pro mládež op. 23*³⁹ je jedinou sbírkou kompozic, které Henryk Pachulski přímo směřoval mladému obecenstvu. *Album pro mládež op. 23* je souhrnným označením dvou dílů, na které se dělí. Součástí prvního dílu jsou skladby: *Dans la chapelle* – V kapli (G dur), *Fugue à 2 voix* – Fuga pro dva hlasy (D dur), *Morceau canonique* – Kanonický kousek (d moll), *Un peu de Rêves* – Trocha snů (F dur), *Aveu intime* – Intimní chvílka (D dur), *Chant des Moissonneuses, chant populaire polonais* – Zpěv ženců, známá polská píseň (F dur), *Petite étude* – Malá etuda (B dur) a *Scherzino* – Malé scherzo (F dur). Ve druhém díle se setkáváme se skladbami, které nesou názvy: *Choral dorique* – Dórský chorál (d dórská), *Le même choral figuré* – Figurovaný tentýž chorál (d dórská), *Près de la source, en forme d'étude* – Poblíž pramene, ve formě etudy (A dur), *Chant des mendiants* – Píseň žebráků, *Chant populaire polonais* – známý polská zpěv (a moll), *Fragment* – Úryvek (cis moll), *Petite valse* – Malý valčík (G dur), *Point d'orgue* – Koruna (d moll) a *Récréation* – Rekrece (B dur). Jak můžeme sledovat, nezaznamenáváme žádnou vnitřní provázanost této sbírky.

Henryk Pachulski do svého alba zařadil skladby homofonní (*Aveu intime*, *Point d'orgue*, valčíky *Un peu de Rêves* a *Petite valse*), polyfonní (*Dans la chapelle*, *Fugue à 2 voix*, *Chant des Moissonneuses*, *Choral dorique* a jeho obměna *Le même choral figuré* a *Chant des mendiants*), a to i v různých formách, jako je tomu například u *Morceau canonique*, jenž používá techniku kánonu. Náznaky polyfonie vnímáme také v rámci skladeb, jako jsou *Scherzino*, *Récréation* a *Fragment*.

Ve sbírce se rovněž setkáváme se skladbami různých náročností. Méně náročnými skladbami jsou ve sbírce chorální kompozice (*Dans la chapelle*, *Chant des moissonneuses* a *Choral dorique*), proti kterým například vystupují technicky náročné etudy *Petite étude* a *Près de la source*.

Různorodost charakterů a nálad zařazených skladeb je vždy určována tónorodem, harmonickým plánem, výstavbou melodie a tempovým označením, tedy celkovou strukturou kompozice. Samotné názvy skladbu často plně vystihují, ať už to jsou náboženské chorály, pozitivní a snivé dílo *Un peu de Rêves*, lidové sborové zpěvy, kterými dýchají skladby *Chant*

---

³⁹ PACHULSKI, Henryk: *Album pour la jeunesse op. 23*. Moskva: Jurgenson, 1906

des moissonneuses a *Chant des mendiants*, nebo žertovné *Scherzino*. Pomocí názvů se žáci lépe ztotožní s hudebním záměrem a naladí se na charakter skladby. Hudební prostředky použité v *Albu pro mládež op. 23*, budeme dále porovnávat s obdobnými skladbami z *Alb pro mládež* Petra Iljiče Čajkovského⁴⁰ a Roberta Schumanna⁴¹.

4.1 První sešit

4.1.1 Dans la chapelle – V kapli

Obrázek 1 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Dans la chapelle, takty 1 – 2

První skladba, se kterou se v *Albu pro mládež op. 23* setkáváme, má název *Dans la chapelle* (obrázek 1). Jedná se o skladbu s čtyřhlasou polyfonní sazbou, jejíž hlasy rozvázně kráčejí a postupují, stejně jako se nesou hlasy smyčcového kvartetu, tóny varhan, či sborový zpěv širokým prostorem kaple. K takovému přednesu nás vybízí i autorovo označení *Andante religioso*. V polyfonním zápisu skladby *Dans la chapelle* nacházíme v sopránu vůdčí, melodický hlas, který svou zpěvností nad ostatními hlasy vyniká.

Hra polyfonie je pro žáky velmi důležitá. Dítě se učí rozlišovat jednotlivé hlasy, vyváženě je vést a správně je interpretovat. Ruce dítěte se tak osamostatňují a učí se sladit různé techniky hry. Polyfonní skladby Henryka Pachulského jsou v tomto ohledu pro pedagoga hodnotným materiálem.

Fráze jsou přehledně členěné do čtyřtaktí. Se změnou se setkáváme až v samotném závěru, kde jako celistvou frází vnímáme osmitaktí. Při určování jednotlivých frází se držíme zřetelného dynamického zápisu s vrcholem uvnitř fráze (obrázek 2). Právě toto pochopení je pro žáka předpokladem pro správnou realizaci frázování:

⁴⁰ TSCHAIKOVSKY, Peter: *Album for the Young op. 39*. New York: G. Schirmer, 1904

⁴¹ SCHUMANN, Robert: *Clavierstücke für die Jugend op. 68*. Hamburg: Schuberth, 1849

Obrázek 2 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Dans la chapelle, takty 5 – 8

Skladba obsahuje na malém prostoru také mnoho příležitostí naslouchat krásným harmonickým rozvodům, které se ve skladbě nalézají díky velkému množství průchodů a průtahů (obrázek 3):

Obrázek 3 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Dans la chapelle, takty 15 – 16

Při hře se setkáváme s místy, jejichž plynulé provedení není možné zahrát bez pomoci pedalizace, zvláště když bereme v úvahu menší žakovu ruku a její rozpětí. V případě této skladby je pedalizace citlivým prvkem. Základem správné interpretace polyfonie je čisté vedení hlasů, které ústí k proznívání jasných harmonií. Nesprávné použití pedálu by mohlo vést k zaniknutí zřetelné hry. Tato skutečnost vede interpreta k rozumnému použití a častým výměnám synkopického pedálu u každé změny harmonie.

Před pedagogem stojí odpovědnost žáka se skladbou seznámit a vytvořit u něj představu interpretačního záměru, což v této skladbě zahrnuje rovněž poukázání na detaily a zajímavá místa. Je zapotřebí, aby se žák již od začátku učil aktivně naslouchat harmoniím a celistvým myšlenkám.

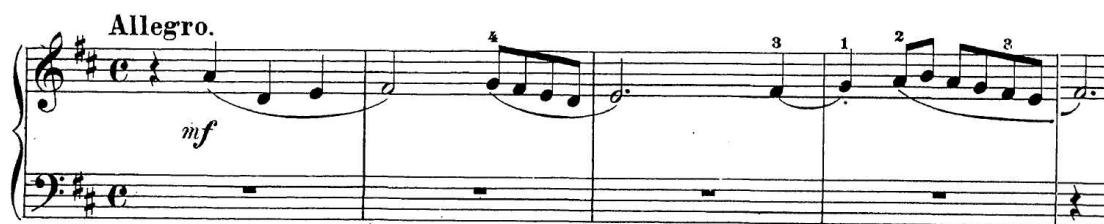
S obdobnými skladbami se setkáváme i u známějších autorů skladeb pro mládež, jakým je například Petr Iljič Čajkovskij. Pachulského *Dans la chapelle* je svou polyfonní čtyřhlasou sazbou, náročností, tempem a názvem z oblasti náboženství nápadně podobná

první skladbě Čajkovského *Alba pro mládež op. 39*, která nese název *Ranní modlitba* (obrázek 4) a stává se tak její výbornou alternativou.

Obrázek 4 – P. I. Čajkovskij Album pro mládež op. 39, Ranní modlitba, takty 1 – 8

4.1.2 Fugue à deux voix – Fuga pro dva hlasy

Obrázek 5 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Fugue à deux voix, takty 1 – 4

Fugue à deux voix je další skladbou s polyfonní sazbou (obrázek 5). Autor si uvědomuje, že je potřebné ji do repertoáru žáků zařazovat. Důkladným procvičováním dvouhlasé polyfonie připravujeme žáka jak pro studium složitější polyfonie⁴², tak ho zároveň učíme polyfonně vnímat i skladby jiných slohových období.

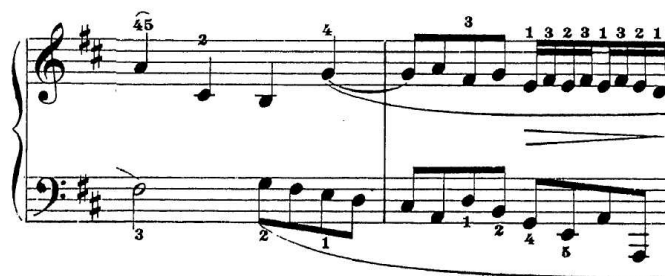
Žák se učí naslouchat čistému vedení dvou hlasů, vést „dialog“ dvou na sobě nezávislých hlasů. Osamostatnění rukou je důsledkem zvládnutí co nejpřesnější sluchové představy interpretovaných dvou hlasů, rozličné úkoly pro každou ruku zvlášť tento proces umocní. Vidíme to například na místě, kde v levé ruce zaznívá téma a pravá ruka vytváří tóny protivěty (obrázek 6):

⁴² Například: J. S. Bach – Dvouhlasé invence a Tříhlasé sinfonie, Dobře temperovaný klavír.

Obrázek 6 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Fugue à deux voix, takty 15 – 17

Další prvek, který Henryk Pachulski do této skladby zahrnuje, je hra melodických ozdob. Ačkoli se s grafickým označením v této skladbě nesetkáváme, rozepsaný trylek lehce rozpoznáme (obrázek 7):

Obrázek 7 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Fugue à deux voix, takty 27 – 28

Výhody a nevýhody rozepsaného trylku zůstávají na zvážení, je však ale zapotřebí žáka vést k tomu, aby „skupinka mnoha not“ nenarušila barevnou jednotnost melodické linie. Při interpretaci melodických ozdob se často řídíme jejich znalostí a hudebním vkusem.

Tuto dvouhlasou fugu řadíme ke kvalitním, méně náročným výukovým skladbám. K porovnání nám poslouží tříhlasá *Malá fuga z Alba pro mládež op. 68* Roberta Schumanna (obrázek 8), která uvedenou fugu Henryka Pachulského náročností převyšuje – svou délkou, vedením tří hlasů a potřeby určité technické vyspělosti.

Obrázek 8 – R. Schumann Album pro mládež op. 68, Malá fuga, takty 1 – 5

Fugue à deux voix je výborným předstupněm ke hře náročných a kompozičně propracovanějších fug.

4.1.3 Morceau canonique – Kanonický kousek

Obrázek 9 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Morceau canonique, takty 1 – 4

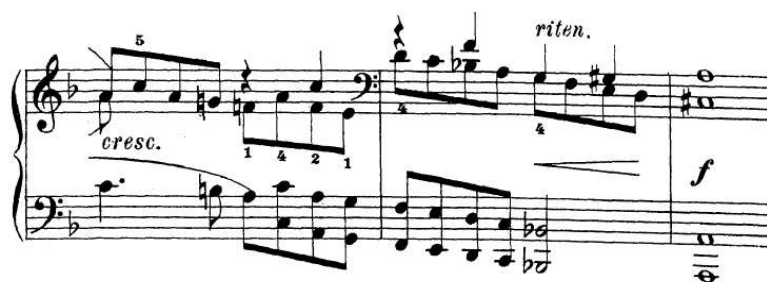
Část s názvem *Morceau canonique* (obrázek 9) je kompozice závažnějšího charakteru, která žáky možná osloví o něco méně, protože ve srovnání s jinými skladbami není tolik melodická.

Kanon pozorujeme již od začátku skladby, kdy ústřední motiv začíná chromatickým postupem – s těmi se dále setkáváme v průběhu celé skladby.

Přes možný nezájem ze strany žáka je to právě kánon, který mu předává cenné dovednosti pro další hru polyfonních skladeb a jež dále plynule navazuje na dřívější cvičení a první styky s polyfonní hrou. Žák se prostřednictvím studia kánonu učí vydělovat jednotlivé hlasy a tak osamostatňovat ruce, což je předpokladem pro další interpretační posun. Skladby založené na kánonech jsou výborným vzdělávacím prostředkem – stává se jakýmsi

„tréninkem“ koncentrace a rozumového přístupu k učení se z paměti na základě formálně-harmonického rozboru.

S kánonem se setkáváme v průběhu celé skladby, někdy však s drobnými obměnami, vsuvkami a novými prvky. Těmi je například zmnožení hlasů v závěrech obou dílů do oktáv v levé ruce, které slouží jako vypsaná gradace a se kterými přichází nutnost pedalizace (obrázek 10).

Obrázek 10 – H. Pachulski Album pro mládež, Morceau canonique, takty 14 – 16

Podstatnou věcí, kterou při výuce této skladby můžeme sledovat, je důsledná hra legato s pečlivě vypracovaným prstokladem bez použití pedalizace. Od prvních tónů Henryk Pachulski vede interpreta k „plynulé chůzi“ postupujícího kánonu. Struktura skladby je přehledná, sestává z pravidelných čtyřtaktů s důsledným opakováním jejich rytmických šablon. Skladba je rozdělena na dvě části. Druhá část je opakováním části první, od jejího desátého taktu však zůstáváme ve stejné tónině, na rozdíl od první části, kde modulujeme. Při výuce je vhodné na všechny tyto podobnosti i rozdíly poukázat, což může žákovi pomoci k pochopení formy a k ulehčení paměťové orientace ve skladbě.

Henryk Pachulski není jediným skladatelem, který zařadil skladbu ve formě kánonu do své klavírní sbírky pro mladé. Robert Schumann do svého *Alba pro mládež op. 68* zařazuje skladbu s názvem *Kanonická píseň* (obrázek 11), ve které rovněž pracuje s technikou kánonu – ten proznívá celou jednostránkovou skladbou. Schumannovo provedení je však zasazeno do čtyřhlasu a je tak obohaceno o proznívání krásných harmonií. Henryk Pachulski zachoval dvojhlasou čistotu, jednoduchost a tak ponechal dílo určené pro první kroky při setkávání s hrou polyfonie.

Obrázek 11 – R. Schumann Album pro mládež op. 68, Kanonická píseň, takty 1 – 5

4.1.4 Un peu de Rêves – Trocha snů

Obrázek 12 – H. Pachulski Album pro mládež, Un peu de Rêves, takty 1 – 4

Un peu de Rêves je názvem další skladby sbírky Henryka Pachulského (obrázek 12). Pro svou líbivou melodii bude patřit zřejmě mezi oblíbenější skladby tohoto alba. Název vystihuje klid, se kterým má být hrána, valčíkový rytmus dodává této skladbě lehkost a tempové označení *Moderato* určuje pozvolné, mírné plynutí skladby.

Při výuce budeme dbát na správné frázování a vystavění frází v kontextu celé skladby. Hudba pak plyne v jednom proudu, stejně jako plynou sny.

Melodii na většině míst skladby tvoří pravá ruka, v taktech 41 - 48 se však melodie přesouvá do levé ruky, což může žákovi přinést obtíže (obrázek 13).

Obrázek 13 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Un peu de Rêves, takty 41 – 44

Provedení skladby vyžaduje pedalizaci. Nejjednodušším a zvukově přijatelným řešením je valčíková pedalizace kombinovaná se synkopickým pedálem. Tuto výjimku budou tvořit takty 23 -24 a 45 – 46 (takty s označením *ritenuto*), kde je pro častější změny harmonie potřeba častější výměny pedálu, případně jeho puštění na druhou dobu (obrázek 14).

Obrázek 14 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Un peu de Rêves, takty 23 – 24

Podle schopností žáka je možné o tomtéž uvažovat v taktech 41 – 48, kde se melodie přesouvá do levé ruky.

Hledáme-li obdobný valčík v *Albu pro mládež op. 39* Petra Iljiče Čajkovského, nabízí se nám například jeho *Valčík* (obrázek 15), který je oproti Pachulského valčíku o něco náročnější – především pro užití celých akordů v levé ruce a náročnější rytmizaci.

Obrázek 15 – P. I. Čajkovskij Album pro mládež op. 39, Valčík, takty 1 – 5

Celkově je však *Un peu de Rêves* zpěvnou, přednesovou skladbou, která jistě nalezne uplatnění a setká se s oceněním žáka pro svou melodičnost a krásný harmonický průběh.

4.1.5 Aveu intime – Intimní zpověď

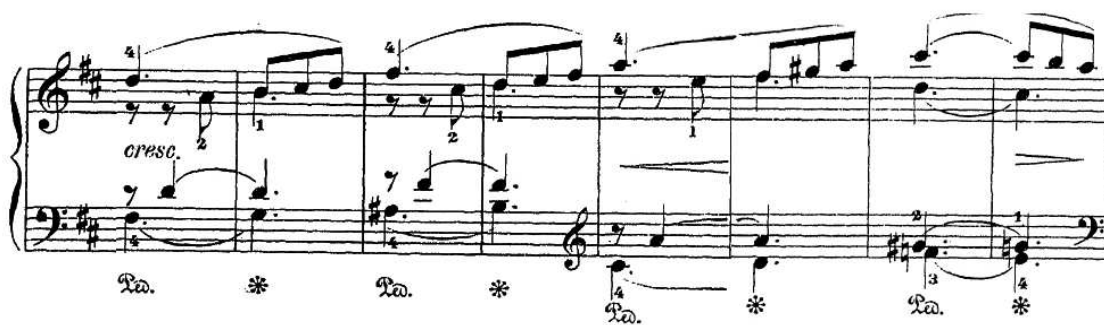
Obrázek 16 – H. Pachulski Album pro mládež, Aveu intime, takty 1 – 4

Další ze série přednesových skladeb Henryka Pachulského je skladba *Aveu intime* (obrázek 16). Tato skladba s valčíkovým nádechem interpretovi umožňuje svobodnější projev, ke kterému vybízí prostřednictvím tempových označení, jako *con moto*, *quasi mormorando* a *più agitato*. Žák se snaží hudbou vyjádřit charakter a náladu, k čemuž má být i pedagogem motivován a povzbuzován.

Skladba je formálně přehledně vystavěná. Základem je osmitaktové členění, dle kterého chápeme i frázování. Zpěvná melodie, která vyžaduje hru s výrazem, je doprovázena harmonií akordů rozložených do obou rukou. Interpretace proto vyžaduje plynulou návaznost po sobě nastupujících rukou.

Při nácviu je dobré, když pedagog věnuje čas tomu, aby se s žákem zamyslel nad harmonickým plánem celé skladby. Ten lze výborně analyzovat současným zazněním všech tónů jednotlivých taktů. Žák dospěje k pochopení harmonických návazností a začne skladbu více vnímat jako celek.

Poprvé se v Pachulského sbírce setkáváme s vyznačenou pedalizací. Podle zápisu používáme přímý pedál, který především dopomáhá k barevnosti, na některých místech k zdůraznění a to vše s ohledem na melodii (obrázek 17).

Obrázek 17 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Aveu intime, takty 58 – 65

Základem ale stále zůstává snaha o hru legato, důsledné dodržování třídobých hodnot a pečlivé doznívání ligatur. Ve výsledku pak není rozdíl mezi pedalizovanými a nepedalizovanými místy tak veliký.

Navzdory rozdílnosti použitého tempa a charakteru skladby nalézáme podobný kompoziční kus v *Albu pro mládež op. 39* Petra Iljiče Čajkovského pod názvem *Panenka stůně* (obrázek 18):

Obrázek 18 – P. I. Čajkovskij Album pro mládež op. 39, Panenka stůně, takty 1 – 16

Aveu intime Henryka Pachulského je s tímto kusem kvalitativně srovnatelná a je výbornou volbou pro rozšíření repertoáru na základních uměleckých školách.

4.1.6 Chant des moissonneuses – Píseň ženců

Obrázek 19 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Chant des moissonneuses, takty 1 – 4

Chant des moissonneuses (obrázek 19) je další skladbou s bohatou čtyřhlasou sazbou. Název nás vede k představě sborového zpěvu na polích během žně. Píseň je optimistická s nádechem žertu (*forte e giocoso*) a s tempovým označením *moderato*. Představa čtyřhlasého dvojsborového zpěvu je zřejmá z čtyřhlasé akordické sazby a z průběhu celé skladby, kdy se po dvojtaktích setkáváme s doslovným opakováním již „prvním sborem předezpívaného“ motivku. Pochopením skladatelovy představy obrazu zpívajících ženců na polích žák docílí přesvědčivé interpretace.

Předpokladem kvalitně zahrání akordu je uvolněná ruka, současný souzvuk tónů i umění vytáhnout z akordu silněji pouze jeden tón, který je v tomto případě součástí melodie nalézající se v sopránovém hlasu.

V součinnosti se zazněním každé nové harmonie dbáme na správné provedení pedalizace, která se odvíjí od harmonických změn. S každou změnou harmonie je žádoucí použití synkopického pedálu. Harmonická změna přichází téměř s každou nastupující dobou a někdy ke změně dochází v rámci osminových hodnot, jak můžeme sledovat na úvodní ukázce, kde se na konci prvního taktu hbitě změní harmonie z g moll - C dur - F dur.

Lidové náměty jsou součástí sbírek mnoha skladatelů. V *Albu pro mládež op. 68* Roberta Schumanna nalezneme rovnou několik takových skladeb: *Píseň ženců*, *Venkovská píseň*, *Když nastanou žně*. Skladbě *Chant des moissonneuses* Henryka Pachulského je kompozičně nejbližší Schumannovu *Veselému rolníkovi při návratu z práce* (obrázek 20), a to nejen tím, že je komponován ve stejné tónině. I Robert Schumann tuto skladbu zakládá na opakování, nyní však po čtyřtaktích, s tím rozdílem, že nosnou zpěvnou melodii nese basová linka:

Obrázek 20 – R. Schumann Album pro mládež op. 68, Veselý rolník při návratu z práce, takty 1 – 8

Skladba *Chant des moissonneuses* se tak na základních uměleckých školách stává výbornou alternativou známých Schumannových skladeb.

4.1.7 Petite étude – Malá etuda

Obrázek 21 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Petite étude, takty 1 – 4

Již samotný název *Petite étude* nás uvádí ke skladatelovu záměru této skladby (obrázek 21). Etuda pomáhá v progresivním vývoji klavírní techniky (cvičení prstové zběhlosti, procvičování různých technických prvků) a je přípravou ke hře skladeb různých stylů. V klavírní literatuře se setkáváme s etudami různých náročností⁴³. *Petite étude* Henryka Pachulského již vyžaduje určitou technickou vyspělost.

⁴³ Například: C. Czerny: První cvičení op. 599, 125 pasážových cvičení op. 261, Škola zběhlosti op. 299, 160 osmitaktových etud op. 821, 100 cvičení op. 139, Umění pohotovosti prstů op. 740; J. B. Cramer: 60 etud; V. Kurz: Elementární etudy; H. Lemoine: Dětské etudy op. 37 a další.

Setkáváme se zde s tempovým označením *Allegro vivace*, ale zároveň s označením nálady a výrazu *leggiero*, čímž má interpret ve výsledku docílit virtuózní hry, která jde ruku v ruce s lehkostí a to i na místech, která jsou technicky náročnější.

Již na začátku shledáváme, že hra šestnáctinových skupinek často začíná palcem a to i na černých klávesách. Ve střední části etudy se figurace mění (obrázek 22):

Obrázek 22 – H. Pachelbel Album pro mládež op. 23, Petite étude, takty 25 – 28

Na všech těchto místech je nutností již od začátku vést žáka k volnosti ruky a pohyblivosti zápěstí, které se přizpůsobuje hranému. Provedení, které by vycházelo pouze z techniky jednotlivých prstů, by mohlo vést ke křečovitosti, tuhnutí rukou a docílení rychlejšího tempa by bylo nemožné. Pedagog musí dobře zvážit, zdali je jeho žák hry takové etudy schopen a dále je zapotřebí nácvik etudy rozložit do několika etap, jakými jsou například zvládnutí etudy po stránce hudební (mít jasnou představu celku a jednotlivých frází, tempa a charakteru), umět etudu zahrát v pomalém tempu po částech i v celku, procvičovat ji různými pomocnými nácviky a postupně tak dojít do hry v rychlém tempu. Šestnáctinové figurace se ve střední části přesouvají i do levé ruky, což vyžaduje zvláště pomalý nácvik (obrázek 23, obrázek 24)):

Obrázek 23 – H. Pachelbel Album pro mládež op. 23, Petite étude, takty 10 – 12

Obrázek 24 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Petite étude, takty 38 – 39

Pedalizace není na většině míst ve skladbě žádoucí. Na některých místech ve střední části je však možné použít synkopický pedál, konkrétně na těch místech, kde obě ruce hrají legato (takty 26-29, 36-41, 46-53). Takové použití pedálu může dobře zdůraznit kontrast mezi těmito melodičtějšími úseky a ostatními částmi etudy.

Není běžné, že by autoři, jako jsou například již zmínění Petr Iljič Čajkovskij a Robert Schumann, do svých Alb pro mládež běžně zařazovali etudy. V *Albu pro mládež op. 68* Roberta Schumanna nalézáme všehovšudy jednu skladbu, která nese název *Malá studie*. *Petite étude* Henryka Pachulského je tímto výjimečná.

4.1.8 Scherzino - Malé scherzo

Obrázek 25 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Scherzino, takty 1 – 4

Scherzino (obrázek 25) bude jistě patřit svým zertovným, rozmarným charakterem a durovým tónorodem k oblíbeným skladbám žáků. Podobně jako u *Petite étude* se setkáváme s tempovým označením *presto* a výrazovým označením *leggiero* navozující lehkost a nadhled. Formálně přehledné *Scherzino* je zajímavé četností náznaků polyfonie a kánonu. Hlavní motiv se v průběhu skladby mnohokrát opakuje v různých obměnách a tóninách.

V gradacích přechází Henryk Pachulski do akordické sazby s použitím harmonií, které stupňování umocní (obrázek 26):

Obrázek 26 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Scherzino, takty 11 – 15

Skladba s sebou přináší rychlejší stupnicové běhy ve staccatu. V Pachulského *Albu pro mládež op. 23* se tak poprvé ve větší míře setkáváme se staccatovým typem úhozu, který vyžaduje větší pružnost zápěstí.

Ve skladbě se setkáváme s místy, která mohou být pro žáka s malou rukou obtížně hratelná. V taktu 67 nacházíme akord s rozpětím nóny (obrázek 27). Pokud by byl hrán podle notového a prstokladového zápisu levou rukou, byl by pro mnoho žáků ZUŠ nehratelný. Možným východiskem je hra arpeggio, elegantním řešením je však hrát vrchní tón akordu pravou rukou a v pravé ruce zahrát prsty 1-2-4 sextakord.

Obrázek 27 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Scherzino, takty 66 – 68

Ve skladbě přicházíme také do styku s hrou oktáv, u kterých je potřebné, aby zachovávaly stejnou artikulaci jako má hlavní motiv – žák by měl být schopen oktávy svázat (obrázek 28). Pokud však není v žákových možnostech zahrát oktávu 1-4 prstem, nabízí se možnost si hru ulehčit a použít pro svázání krátký pedál.

Obrázek 28 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Scherzino, takty 13 – 14

Se skladbou typu scherza se setkáváme v klavírní literatuře často. V *Albu pro mládež op. 68* Roberta Schumanna nacházíme známou skladbou *Divoký jezdec* (obrázek 29), která je pro žáka při výběru repertoáru jistě schůdnější než *Scherzino*.

Obrázek 29 – R. Schumann Album pro mládež op. 68, Divoký jezdec, takty 1 – 4

Pachulského *Scherzino* je skladbou virtuózní, vhodnou ke koncertnímu uvedení, ale pro její náročnost by měl pedagog zvážit technickou zdatnost žáka.

4.2 Druhý sešit

4.2.1 Choral dorique – Dórský chorál

Obrázek 30 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Choral dorique, takty 1 – 4

Druhý díl *Alba pro mládež op. 23* Henryka Pachulského začíná stejně jako první díl chorálem. I tento *Choral dorique* má důstojný ráz a zachovává čtyřhlasou polyfonní sazbu, kde platí rovnocennost jeho hlasů (obrázek 30).

Skladba je přehledně členěna do šesti čtyřtaktí, ve kterých nikde nedochází k opakování. Jedná se spíše o meditativní skladbu, čemuž odpovídá i tempové označení *sostenuto*. Tento chorál prochází dynamickým vývojem, kdy ve čtvrtém čtyřtaktu zaznamenáme vrchol, ze kterého se postupně ubíráme do nejnižších míst. Jakoby odcházel sbor zpěváků prostory chrámu a my jej slyšeli stále méně a méně.

Kompozice je vystavěna na dórském modu, ačkoli není zachováván důsledně.

Pedalizaci, stejně jako u chorálu *Dans la chapelle*, řešíme synkopickým pedálem, který použijeme vždy při další změně harmonie.

Jelikož jde o skladbu varhanního charakteru, je výborné využít případné příležitosti zahrát si ji také na varhanách. Poznání varhanní artikulace může být žákovi zajímavým poznatkem pro hru a výstavbu jak tohoto chorálu, tak i další polyfonie.

S chorálem podobného typu se setkáme například ve skladbě *Chorál z Alba pro mládež op. 68* Roberta Schumanna (obrázek 31), který zde rovněž zařazuje čtyřhlas. Schumannova skladba je *Choralu dorique* kompozičně podobná zvláště strukturou čtyřtaktí, která jsou vždy zakončena korunou. Obtížnost obou skladeb je obdobná.

Obrázek 31 – R. Schumann Album pro mládež op. 68, Chorál, takty 1 – 4

4.2.2 Le même choral figuré – Figurovaný tentýž chorál

Obrázek 32 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Le même choral figuré, takty 1 – 4

Z prvních taktů skladby i ze samotného názvu spatřujeme návaznost této skladby na chorál předchozí (obrázek 32). Henryk Pachulski v tomto chorálu *Le même choral figuré* doslova přebírá předchozí chorál *Choral dorique* a obohacuje jej o osminkové figurace, které vytvářejí nové, zajímavé průtahy. Pro žáka je proto velmi přínosné se nejprve důkladně seznámit s předchozím chorálem. Ten se mu stává harmonickou i hmatovou kostrou, která mu poskytuje lepší orientaci v obohacené verzi tohoto chorálu.

Žák při hře stále vnímá základ chorálu a vnitřní hlasy hraje slaběji. Žák se tak setkává s novým typem kompoziční techniky a může být překvapen „novým zněním“ chorálu. Pedalizaci původní verze chorálu zde můžeme zachovat. S použitím osminkových figurací však vyvstává i možnost častější pedalizace, což v tomto případě znamená synkopickou výměnu pedálu po čtvrtových hodnotách.

S figurovaným chorálem se setkáváme také v *Albu pro mládež op. 68* Roberta Schumanna (obrázek 33).

Obrázek 33 – R. Schumann Album pro mládež op. 68, Figurovaný chorál, takty 1 – 4

Figurovaný chorál Henryka Pachulského je hodnotný tím, že mu předchází původní verze bez figurace, kterou v díle Schumanna nenacházíme. V příloze č. 4 připojuji celý *Choral dorique* a *Le même choral figuré* pro celistvý obraz a viditelnou hodnotu těchto kusů.

4.2.3 *Près de la source, en forme d'étude* – Poblíž pramene, ve formě etudy

Obrázek 34 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, *Près de la source, en forme d'étude*, takty 1 – 4

Près de la source je další etudou, se kterou se setkáváme v *Albu pro mládež op. 23* Henryka Pachulského (obrázek 34). Na rozdíl od *Petite étude* je melodičtější skladbou. Řadíme ji mezi náročnější skladby Pachulského sbírky. Od hráče se u ní vyžaduje určitá hudební vyspělost, technická zdatnost a schopnost tuto rozsáhlejší skladbu udržet vcelku.

Tempové označení *con moto* interpreta vybízí k hybné, rychlejší hře. Melodie, kterou nacházíme v sopráně, je posunuta do synkopického rytmu, což autor zachovává během celého průběhu skladby. Zároveň s melodií zaznívají v pravé ruce výplňkové tóny na způsob trylku, které jsou hrány prvním a druhým prstem. Student této skladby se tak učí vnímat a hrát

v jedné ruce dvě na sobě nezávislé linky. Trioly v levé ruce stavíme rovněž do doprovodné roviny.

Skladbu chápeme jako třídílnou formu s codou. První díl, který tvoří třikrát 8 taktů (takty 1 – 24), přináší téma, které se prolíná celou skladbou. Střední díl (takty 25 – 36) připomíná sonátové provedení a přináší s sebou variační obměny hlavní melodie, bohatší harmonii a dynamické gradace. Tato část vyústí v kadenci s chromatickým postupem (obrázek 35):

Obrázek 35 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Près de la source, takty 37 – 39

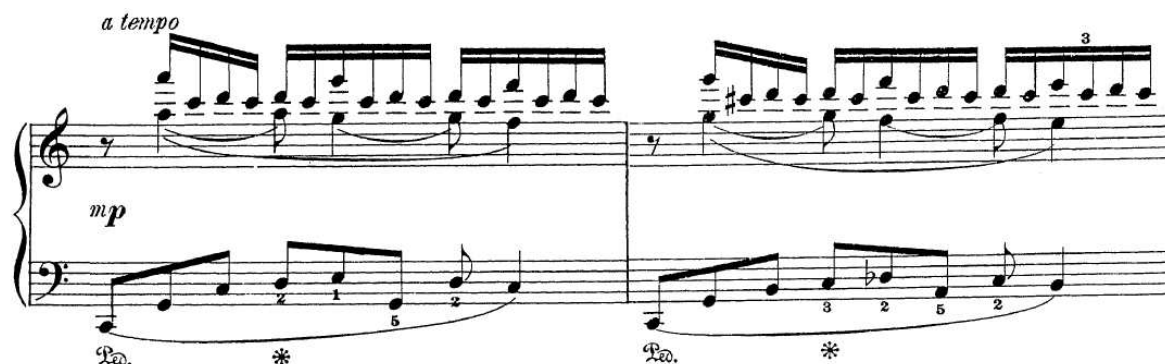
Kadence tvoří propojení s třetí částí, která je návratem hlavního tématu. Tento díl je však zkrácený (8 taktů) a následuje delší coda, která opět pracuje s hlavní melodií a vyústí do klidného závěru. Pochopení formální stránky může být pro studenta pomocí k orientaci ve skladbě.

V průběhu skladby se setkáváme s různým zpracováním hlavní melodie. V provedení téma zaznívá o oktávu výše (obrázek 36):

Obrázek 36 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Près de la source, takt 25

V závěrečné codě hlavní melodii poprvé objevujeme ve středním hlase, kde je hraná palcem:

Obrázek 37 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Près de la source, takty 54 – 55

Pedalizace, jak je uvedená v dostupném vydání *Alba pro mládež op. 23*, je zobrazena v ukázce výše (obrázek 37). Tuto pedalizaci s pouštěním pedálu na druhou dobu však ze zvukových důvodů nepovažuji za šťastnou. Nabízejí se nám i jiné možnosti. Ve výsledném tempu etuda dle mého názoru dobře snese synkopickou pedalizaci s každým novým taktom. Jiným řešením může být synkopická pedalizace, která se odvíjí podle průběhu melodie.

4.2.4 Chant des mendiants, chant populaire polonais – Píseň žebráků, známá polská píseň

Obrázek 38 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Chant des mendiants, takty 1 – 4

V rozboru *Alba pro mládež op. 23* se opět objevuje polyfonní kompozice. Ve skladbě *Chant des mendiants* (obrázek 38) Henryk Pachulski stejně jako ve skladbě *Chant des*

moissonneuses hudebně zpracovává světský námět formou čtyřhlasu. Celá skladba je zasazena do nižší polohy v basovém klíči. Žák se tak po většině svých přebraných skladeb může plněji seznámit se zpracováváním nižších poloh, neboli jiného „rejstříku“ klavíru.

Během prvního dílu (16 taktů) autor uvádí „píseň,“ jejíž melodii nalézáme v sopránu. Zvláštní pozornost vyžaduje vedení hlasů a vystavění fráze.

Druhý díl označený *a tempo* (takty 17-32) pak dále zpracovává hlavní melodii prvního dílu v různých obměnách – především tak, že používá průchody (obrázek 39):

Obrázek 39 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Chant des mendiants, takty 17 – 20

Zajímavými místy jsou pro žáka úseky, kde je čtvrt'ová pulsace obohacena o trioly (obrázek 40).

Obrázek 40 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Chant des mendiants, takty 14 – 16

Při vedení hlasů je přirozeně potřeba usilovat o co nejdůslednější legato, a to pečlivě zvoleným prstokladem. Ačkoliv je skladba zapsána bez pedalizace, bez využití pedálu není možné vázané hry docílit na všech místech. Proto považuji za vhodné si na takových místech pomoci synkopickou pedalizací.

Podobnou kompozici zařadil do svého *Album pro mládež op. 39* také Petr Iljič Čajkovskij. Ve skladbě *Ruská píseň* nechává stejně jako Henryk Pachulski nejdříve zaznít první díl (obrázek 41), a ten v druhé části obohacuje o průchody, průtahy a úhozové změny, jakou je například hra staccato (obrázek 42).

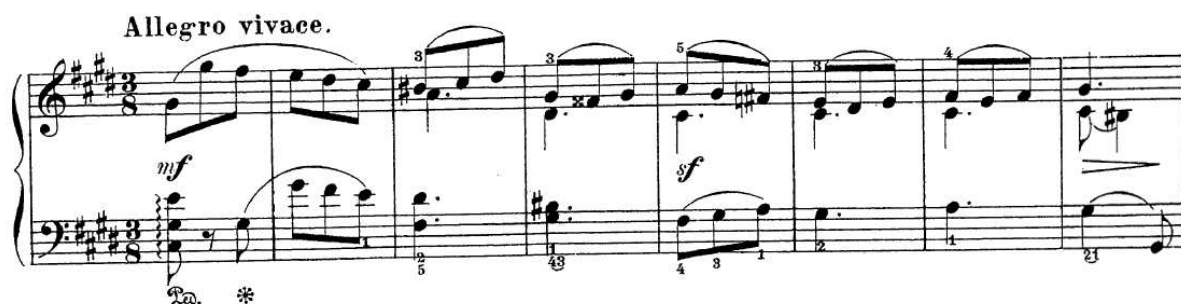
Obrázek 41 – P. I. Čajkovskij Album pro mládež op. 39, Ruská píseň, takty 1 – 4

Obrázek 42 – P. I. Čajkovskij Album pro mládež op. 39, Ruská píseň, takty 13 – 16

Tyto méně náročné a srozumitelné skladby, které autoři do svých sbírek zařazují, učí mladé hudebníky orientovat se v kompozicích. Otvírají se jim tak nové obzory při objevování souvislostí.

4.2.5 Fragment – Úryvek

Obrázek 43 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Fragment, takty 1 – 8

Další skladba (obrázek 43) je svou délkou opravdovým „fragmentem,“ zvláště za předpokladu hry *Allegro vivace*. Uvedené tempové označení však příliš neodpovídá jejímu přednesovému charakteru, který si spíše říká o zřetelnější, zpěvnou melodii. *Fragment* je po umělecké stránce zajímavý pro svou harmonicky propracovanou strukturu a melodii, která připomíná lehké tahy smyčce a zvuk houslí. Skladba obsahuje náznaky polyfonie. Když budeme žáka povzbuzovat, aby si v mysli do jednotlivých hlasů dosazoval konkrétní nástroje, pomůže mu to utvářet si konkrétní interpretační představu skladby.

S tímto motivem skladatel dále pracuje v osmitaktových periodách. Skladba končí v gradaci rozloženým akordem, kde důsledně, jako během nácvičku celé skladby, dbejme na správnost prstokladu.

Významným úkolem pro žáka v této skladbě bude rozlišení melodie od doprovodných hlasů a vyzdvížení zajímavých protihlasů. Melodie i doprovodné hlasy jsou zde často současně hrány jednou rukou. K jasnému rozlišení melodie a jejího protihlasu žákovi pomůže, když si je při cvičení rozdělí do dvou rukou a s pečlivostí si je zahraje. Při tom pamatuje na správnou artikulaci a dodržování hodnot. Tuto podrobnou průpravu se pak snaží aplikovat na výslednou hru melodie s jejími protihlasy v jedné ruce.

Pedalizace, jak je vydavatelem uvedená, není nejšťastnější variantou. Jelikož je potřeba důsledně dodržet legato a předepsaný prstoklad není vhodný pro běžné rozpětí rukou žáka, je zapotřebí tomu pedalizaci přizpůsobit. Doporučuji synkopickou výměnu pedálu s každým novým taktem.

Podobné skladby nacházíme v *Albu pro mládež op. 68* Roberta Schumanna, například *Píseň ženců* (obrázek 44) a *Pějme píseň dokola* (obrázek 45). Setkali bychom se v nich s podobným stylem kompozice:

Obrázek 44 – R. Schumann Album pro mládež op. 68, Píseň ženců, takty 1 – 4

Obrázek 45 – R. Schumann Album pro mládež op. 68, Pějme píseň dokola, takty 1 – 2

Fragment Henryka Pachulského dosahuje úrovně kvalitní výukové a přednesové skladby.

4.2.6 Petite valse – Malý valčík

Obrázek 46 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Petite valse, takty 1 – 4

Petite valse je v *Albu pro mládež op. 23* druhým zařazeným valčíkem přednesového charakteru (obrázek 46). Ve srovnání s valčíkem *Un peu de Rêves* je tento již valčíkem rozsáhlejším, živějším (tempové označení *Allegro moderato*) a náročnějším. Bude tedy směřovaný vyšším ročníkům základní umělecké školy.

Formální stránka valčíku je přehledná a dílo je díky tomu dobře zapamatovatelné. Celou skladbou se prolíná práce s hlavním tématem, které se několikrát navrací v původní podobě a v závěru nastupuje o oktávu výš. Ve skladbě se setkáváme s lehce kontrastním prostředním dílem začínajícím v tónině Es dur, který v různých obměnách dále zpracovává původní myšlenku (obrázek 47).

Obrázek 47 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Petite valse, takty 53 – 56

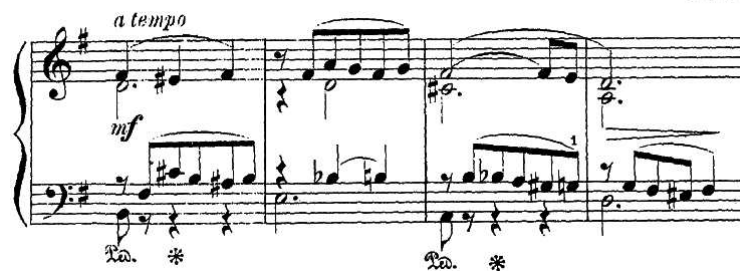
Z hlediska kompozice je tento střední díl nejzajímavější částí a přináší s sebou vrchol celé skladby. Ve třetím dílu pak přichází návrat hlavního tématu, jeho zpracování vyústí v závěrečnou kadenci.

Stejně jako u předchozí skladby je hlavní motiv i některé jeho protihlasy hrány společně jednou rukou. Opět je zapotřebí věnovat čas nácviku rozlišení hlasů. Melodii necháváme bez zastavení plynout a dbáme na celistvost skladby. Barevnosti a spojitosti mezi jednotlivými harmoniemi dopomůže i pedalizace – používáme synkopického pedálu vždy s novým basovým tónem (obrázek 48):

Obrázek 48 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Petite valse, takty 1 – 3, upravená pedalizace

Častým jevem, se kterým se ve skladbě setkáváme, je používání chromatických postupů a to jak v pravé, tak v levé ruce (obrázek 49). Žáka povzbuzujeme k doposlouchávání těchto melodických tónů:

Obrázek 49 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Petite valse, taktů 17 – 20

Jelikož hovoříme o valčíku, jenž slouží k přednesu, můžeme si dovolit v jeho interpretaci větší agogickou volnost. V Jurgensonově vydání se setkáváme s tempovými a výrazovými označeními, jako jsou *rubato*, *simile*, *dolce*.

Při srovnání s valčíky Pachulského polského předchůdce Fryderyka Chopina nese tento *Petite valse* tak zpěvnou a působivou melodii a bohatou harmonii. Henryk Pachulski se ve svých valčících přehledněji drží určité formy. Jeho *Petite valse* je ale rozhodně hodnotnou skladbou, která může být výborným předstupněm ke hře Chopinových valčků.

4.2.7 Point d'orgue – Koruna

Andante misterioso.

Obrázek 50 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Point d'orgue, taktů 1 – 6

Point d'orgue je v *Albu pro mládež op. 23* svými využitými prostředky a stavbou ojedinelou skladbou (obrázek 50).

Kompozice zvolna plyne (*Andante misterioso*) s pulsací po třech dobách. Setkáváme se v ní s velkými skoky levé ruky, kdy první dobu vždy určuje basová oktáva. Pravá ruka vstupuje s druhou dobou akordem nebo dvojzvukem hraným postupně jako příraz. Vznikají

tak zajímavé souzvuky, které mohou žákovi otevřít mysl pro vnímání nezvyklých a nových harmonií.

Zřejmě nejdůležitější přínosem této skladby je, že navádí k uvolnění svalového aparátu. Prvky, které tato kompozice obsahuje, pak jistě žák využije v jiných, náročnějších kompozičních kusech.

V *Albu pro mládež op. 68* Roberta Schumanna ani v *Albu pro mládež op. 39* Petra Iljiče Čajkovského se s podobným typem skladby nesetkáváme.

4.2.8 Récréation – Rekrece/Oddech

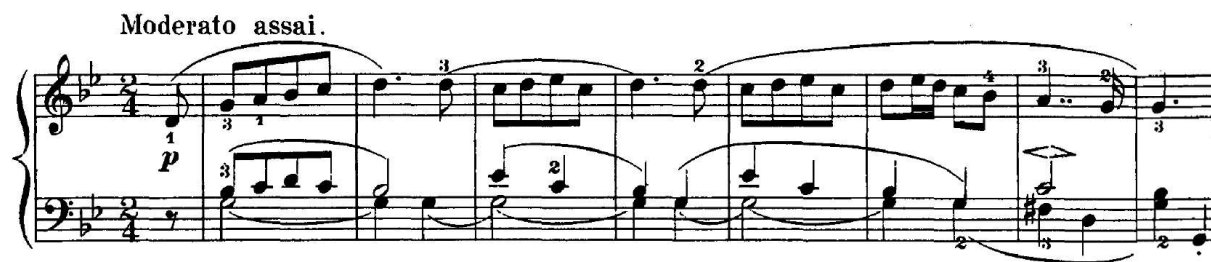

Obrázek 51 – H. Pachulski Album pro mládež op. 23, Récréation, takty 1 – 6

Récréation s tempovým označením *Allegro molto animato* je poslední skladbou *Alba pro mládež op. 23* (obrázek 51). Je milým a oddechovým zakončením sbírky. Název odpovídá charakteru skladby, ten ještě umocňují četné, ležerní chromatické postupy, které již od prvních taktů můžeme sledovat:

I v této skladbě se setkáváme s polyfonní sazbou, typickou pro období romantismu, které se skladatel neдрží pravidel staré polyfonie. Nacházíme zde jen jeden motiv, který je rozvíjen v průběhu celé skladby. Pro plynulost a výraznější zabarvení užíváme synkopického pedálu vždy s první dobou nového taktu.

S obdobným stylem kompozice se setkáváme například v *Albu pro mládež op. 39* Petra Iljiče Čajkovského pod názvem *Stará francouzská píseň* (obrázek 52). Oproti Pachulského *Récréation* je Čajkovského *Stará francouzská píseň* lehčí skladbou nesoucí zpěvnou, dobře zapamatovatelnou melodii.

Obrázek 52 – P. I. Čajkovskij Album pro mládež op. 39, Stará francouzská píseň, takty 1 – 8

A navzdory tomu, že se *Stará francouzská píseň* pohybuje v rámci základních harmonických funkcí, rovněž obsahuje náznak volnější polyfonie, podobně jako u *Récréation*.

Pro své chromatické průtahy a nezvyklé harmonie se může *Récréation* stát pro žáky atraktivní přednesovou skladbou.

Závěr

Šestnáct skladeb *Alba pro mládež op. 23*, se postupně zaměřuje na nejrůznější technické problémy žáků - hra polyfonie (polyfonní klavírní sazba ve sbírce dominuje) a její vedení hlasů, frázování, vytváření efektivních prstokladů, zpěvné vedení melodie, hra staccato a legato, hra oktáv, pedalizace, správná artikulace a jiné. Henryk Pachulski dbal rovněž na to, aby řešení těchto technických problémů nebylo jen záležitostí pravé ruky, ale aby se s nimi setkala i ruka levá. Obdobnou problematiku nacházíme také v jiných skladbách Henryka Pachulského.

Během rozboru jsme také mohli pozorovat jistou provázanost mezi Albem Henryka Pachulského a obdobnými sbírkami skladeb Roberta Schumanna a Petra Iljiče Čajkovského. Jedním z těchto společných rysů je shoda námětů. Příkladem jsou *Dans la chapelle* Henryka Pachulského a *Ranní modlitba* Petra Iljiče Čajkovského, nebo Pachulského *Píseň ženců* a Schumannovy skladby s názvy *Veselý rolník při návratu z práce*, *Píseň ženců*, *Když nastanou žně*. Druhým společným rysem jsou samotné kompozice, které jsou si často strukturou podobné. Formu fugy nalezneme v Albu pro mládež Roberta Schumanna ve skladbě *Malá fuga*, stejně tak jako polyfonní kanonickou formu, jakou je komponovaná *Canonisches liedchen* a skladbu ve formě chorálu, která má tentýž název *Chorál*. Rovněž u Schumanna se setkáváme s etudou, kterou nazývá *Malá studie*. Valčíky zařadil do svého alba předně Petr Iljič Čajkovskij, nesou názvy *Valčík* a *Italská píseň*. Sobě si podobné jsou také Pachulského *Scherzino* a Schumannův *Divoký jezdec*, jenž je také jakousi formou malého scherza. Těchto podobností může pedagog využít a *Album pro mládež op. 23* Henryka Pachulského zařadit do výukového repertoáru. Znamé a často hrané skladby Alb pro mládež Roberta Schumanna a Petra Iljiče Čajkovského tak najdou svou kvalitní alternativu a žáci se seznámí s jiným kompozičním stylem a se jménem tohoto téměř zapomenutého hudebního skladatele a klavíristy.

Použité informační zdroje

A – Literatura

- ŽITOMIRSKIJ, Daniel Vladimirovič. *Ruští skladatelé konce XIX. a začátku XX. století s dodatkem o sovětské hudbě*. Překlad Emil Holý. 1. vydání. Plzeň: Nakladatel Theodor Mareš, 1947. 84 s.
- LAPŠIN, Ivan. *Ruská hudba – Profily skladatelů*. Překlad Žofie Pohorecká. 1. autorizované vydání. Praha: Vydavatelství za svobodu, 1947. 522 s.
- SMOLKA, Jaroslav a kol. *Dějiny hudby*. Vyd. 1. Brno: Togga ve spolupráci s Českým hudebním fondem, 2001. 657 s. ISBN 80-902912-0-1.
- TVRDOŇ, Jozef. *Ruská hudba encyklopedicky*. 1978, 202 s. Vysokoškolské skriptá. Univerzita Komenského v Bratislave. Filozofická fakulta.
- ŠENFELDOVÁ, Oriana. *Metodika klavírní hry*. 2008, 28 s. Středoškolská skripta. Církevní konzervatoř Opava.
- ČERNUŠÁK, Gracian a kol. *Dějiny evropské hudby*. Praha: PANTON, 1964. 486 s., [32 s. obr. příl.]

B – Elektronické zdroje

- CHECHLINSKA, Zofia: *Pachulski, Henryk*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14].
Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/20652>
- CHECHLINSKA, Zofia: *Strobl, Rudolf*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14].
Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/26973>
- SAMSON, Jim: *Moniuszko, Stanislaw*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14].
Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/18959>
- CHECHLINSKA, Zofia: *Żeleński, Władysław*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14].
Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/30909>
- BROWN, David: *Arensky, Anton Stepanovich*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14].
Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/01210>
- GARDEN, Edward: *Rubinstein, Nikolay*. Grove music [Online]. [cit. 2016-04-14].
Dostupné z: <http://grove.knihovnahk.cz/subscriber/article/grove/music/24055>
- Pyotr Ilyich Tchaikovsky. *Tschaikovsky Research* [online]. [cit. 2016-06-28].
Dostupné z: <http://en.tchaikovsky-research.net>
- IMSLP – Petrucci Music Library. *Pachulski, Henryk* [online]. [cit. 2016-06-27].
Dostupné z: http://imslp.org/wiki/List_of_works_by_Henryk_Pachulski

C – Notový materiál

- PACHULSKI, Henryk: *Album pour la jeunesse op. 23*. Moskva: Jurgenson, 1906
- SCHUMANN, Robert: *Clavierstücke für die Jugend op. 68*. Hamburg: Schuberth, 1849
- TSCHAIKOVSKY, Peter: *Album for the Young op. 39*. New York: G. Schirmer, 1904
- PACHULSKI, Henryk: *Six préludes pour piano op. 8*. Moskva: Jurgenson, 1891
- CHOPIN, Fryderik: *Preludes op. 28*. Lipsko: Breitkopf & Härtel, 1839

Seznam příloh

Příloha č. 1: Henryk Pachulski v časových souvislostech

Příloha č. 2: Seznam děl Henryka Pachulského

Příloha č. 3: H. Pachulski *Preludium op. 8, no. 1* a F. Chopin *Preludium op. 28 no. 4*

Příloha č. 4: H. Pachulski *Choral dorique* a *Le même choral figuré*

Příloha č. 1 – Henryk Pachulski v časových souvislostech

Příloha č. 2 – Seznam děl Henryka Pachulského⁴⁴

- Op.1** - Variations on an Original Theme for piano (E minor)
- Op.2** - 2 Pieces for piano – 1. Fantasiestück (E $\flat$ major), 2. Intermezzo (D $\flat$ major)
- Op.3** - 3 Pieces for piano – 1. Chant sans paroles, 2. La fileuse, 3. Impromptu
- Op.4** - 3 Pieces for Cello and Piano – 1. Mélodie (B $\flat$ major), 2. Morceau de fantaisie (F major), 3. Chanson triste (D minor)
- Op.5** - Polonaise for piano (E $\flat$ major)
- Op.6** - Valse-Caprice for piano (D $\flat$ major)
- Op.7** - 2 Concert Etudes for piano – 1. Harmonies du soir (F $\sharp$ major), Fantôme (B $\flat$ minor)
- Op.8** - 6 Preludes for piano – 1. C minor, 2. F minor, 3. A $\flat$ major, 4. F major, 5. B $\flat$ minor, 6. D $\flat$ major
- Op.9** - 2 Pieces for piano – 1. Impromptu, 2. Etude
- Op.10** - Piano Sonata No.1 (C minor)
- Op.11** - 2 Pieces for piano – 1. Moment musical (B minor), 2. Etude "Aus lichten Tagen" (F $\sharp$ major)
- Op.12** - Phantastische Märchen, 8 Clavierstücke – 1. F major, 2. A major, 3. F minor, 4. C $\sharp$ minor, 5. E major, 6. A minor, 7. C major, 8. F major
- Op.13** - Suite en 4 parties for Orchestra (B major)
- Op.14** - 2 Romances for mezzo-soprano (Aleksy Tolstoy)
- Op.15** - Marche solennelle for piano (arranged for grand orchestra)
- Op.16** - Feuilles d'album for piano – 1. E $\flat$ minor, 2. B $\flat$ major, 3. D $\flat$ major, 4. F major
- Op.17** - Fantaisie for Piano and Orchestra (A major)
- Op.18** - 2 Mazurkas for piano
- Op.19** - Toccata for piano (C major)
- Op.20** - 2 Pièces à l'antique for piano – 1. Thème varié (G major), 2. Patorale à l'antique (E minor)
- Op.21** - 4 Preludes for piano – 1. B major, 2. F $\sharp$ minor, 3. C $\sharp$ minor, 4. A $\flat$ major
- Op.22** - 3 Pieces for piano – 1. Moment musical (C minor), 2. Prélude (F major), Valse-Caprice (B $\flat$ major)
- Op.23** - Album pour la jeunesse for piano
- Op.24** - 2 Pieces for piano – 1. Esquisse (B major), 2. Valse mélancolique (D minor)
- Op.25** - Méditation for string orchestra
- Op.26** - Kanonische Studien for piano – In der Prime (G major), In der Secunde (D major), In der Terzie (D minor), In der Quarte (C major), In der Quinte (E $\flat$ major), In der Sexte (A $\flat$ major), In der Septime (F major), In der Octave (A minor)
- Op.27** - Piano Sonata No.2 (F major)
- Op.28** – (?)
- Op.29** - 3 Pieces for piano – 1. Prélude (G $\flat$ major), 2. Prélude (B $\flat$ minor), 3. Élégie

---

⁴⁴ IMSLP – Petrucci Music Library. Pachulski, Henryk [online]. [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: http://imslp.org/wiki/List_of_works_by_Henryk_Pachulski

H. Pachulski, *Preludium op. 8, no. 1*

PRÉLUDE, N° 1.

H. Pachulski, Op. 8, N° 1.

Andante.

PIANO.

piano e espressivo

con pedale

pp

mf

Coda *

Propriété de l'éditeur

173222

P. Jurgenson à Moscou.

⁴⁵ PACHULSKI, Henryk: *Six préludes pour piano op. 8, no. 1*. Moskva: Jurgenson, 1891

⁴⁶ CHOPIN, Fryderyk: *Preludes op. 28, no. 4*. Lipsko: Breitkopf & Härtel, 1839

First system of musical notation. The right hand (treble clef) features a melodic line with a fermata over the final note. The left hand (bass clef) plays a rhythmic accompaniment of chords. Dynamics include *forte* and *p*. A *riten.* marking is present at the end. A note in the bass clef is marked with a flat and an asterisk: *La. **

Second system of musical notation. The right hand has a melodic line with a fermata and a triplet of eighth notes. The left hand has a rhythmic accompaniment. Dynamics include *pp* and *a tempo*.

Third system of musical notation. The right hand has a melodic line with a fermata and a triplet of eighth notes. The left hand has a rhythmic accompaniment. Dynamics include *p*.

Fourth system of musical notation. The right hand has a melodic line with a fermata and a triplet of eighth notes. The left hand has a rhythmic accompaniment. Dynamics include *crescendo*.

Fifth system of musical notation. The right hand has a melodic line with a fermata. The left hand has a rhythmic accompaniment. Dynamics include *riten.*, *più lento*, and *pp*.

F. Chopin, *Preludium op. 28 no. 4*

No. 4.

Largo.

espress.

stretto

dim. *p* *smorz.* *pp*

Ped. $\oplus$

Ped. $\oplus$

Fine.

6088.

A Madame La Princesse
Sophie de Galitzine.

3

Album pour la jeunesse.

Aufführungerecht vorbehalten.

9. Choral dorique.

Cah. II.

H. PACHULSKI. Op. 23.

Sostenuto.

PIANO.

The musical score is written for piano and consists of four systems of music. The first system is marked "Sostenuto." and "PIANO." with a dynamic of "p". The second system has a dynamic of "mf". The third system has a dynamic of "f". The fourth system has a dynamic of "p" and ends with "riten." and "pp". The music is in a minor key and features a simple, lyrical melody with a steady accompaniment.

Propriété de l'éditeur

P. Jurgenson à Leipzig et Moscou.

⁴⁷ PACHULSKI, Henryk: *Album pour la jeunesse* op. 23. Moskva: Jurgenson, 1906

10.

Le même choral figuré.

Sostenuto.

p *mf* *f* *p* *riten.* *pp*